

Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i

SVENSKA SPRÅKET

Swedish Language

Studieplanen har fastställts av Fakultetsnämnden för utbildningsvetenskap den 15 juni 2007 (dnr CF 62-271/2007).¹ Den har senast ändrats den 19 oktober 2010.²

1 Beskrivning av ämnet

Ämnet svenska språket tematiserar det svenska språksamhället ur olika aspekter. Språksamhället beskrivs ur såväl ett historiskt som ett nutida perspektiv och med inriktning på såväl språkbruket som språksystemet. Vid Örebro universitet ligger tyngdpunkten på språkbruksanalyser, på studiet av samtal och texter i dagens svenska språksamhälle. Språkbruksanalyserna förhåller sig till dagens kunskapssamhälle med allt vad det innebär av internationalisering, identitetsskapande, teknologisering, mångspråkighet m.m. Vårt språkande ses alltså i relation till olika sociala och institutionella praktiker, och ämnets forskningsprofil heter Språkande i sociala praktiker. Det finns ett didaktiskt inslag, så att språkliga och kulturella praktiker som utvecklas inom undervisnings- och lärosammanhang ägnas särskild uppmärksamhet. Till de områden som behandlas inom utbildningen hör:

- teorier om språkbruk och språkförändring
- vardagliga och institutionella samtal
- språk- och texthistoria utvecklingslinjer
- skrivande i skola och yrkesliv
- genre och diskurs som språkliga och sociala normsystem
- språkutveckling och språkförändring ur individ- och samhällsperspektiv.

Inom ämnet ges också utbildning med inriktning mot

- didaktik, avseende forskarskolan Utbildningsvetenskap med inriktning mot didaktik (UVD), samt
- literacy, avseende forskarskolan Ungas literacy, flerspråkighet och mångkulturella praktiker i dagens samhälle (LIMCUL).

¹ Studieplanen är fastställd med stöd av 6 kap. 26-27§§ högskoleförordningen (1993:100, HF)

² Rektors beslut 402/2010, dnr CF 12-540/2010.

2 Mål med utbildningen

Målen med utbildningen, examensmålen, framgår av bilaga 1 till denna studieplan.

3 Antagning till utbildningen - behörighet och urval m.m.

Behörighetskrav och bedömningsgrunder för urval framgår av bilaga 2 till denna studieplan. Om antagning i övrigt, se universitetets antagningsordning.

4 Allmänt om utbildningens uppläggnig

Det finns två utbildningar på forskarnivå – en som ska avslutas med doktorsexamen (240 högskolepoäng) och en som ska avslutas med licentiatexamen (120 högskolepoäng). Utbildningen består huvudsakligen av kurser med prov och av arbete med avhandling respektive uppsats. Den studerande förutsätts delta aktivt i forskningsseminarier och andra anvisade aktiviteter under hela studietiden. Den studerande rekommenderas vidare att ta tillvara de tillfällen som erbjuds att bevista gästföreläsningar m.m. inom universitetet samt att delta i och medverka vid nationella och internationella konferenser. För varje doktorand utses minst två handledare.³ En av dem utses till huvudhandledare. Studiernas närmare uppläggnig bestäms i en individuell studieplan.⁴

Poängöversikt⁵

Översikt över utbildningens uppläggnig och examenskraven		Kurser/prov, högskolepoäng		Avhandling respektive uppsats, högskolepoäng	Summa högskolepoäng
		Obligatoriska	Valbara		
Doktors-examen	Studerande i ämnet i allmänhet	30	45	165	240
	Studerande med särskild inriktning mot didaktik	60	15	165	240
	Studerande med särskild inriktning mot literacy	60	15	165	240
Licentiat-examen	Studerande i ämnet i allmänhet	30	30	60	120
	Studerande med särskild inriktning mot didaktik	60	0	60	120
	Studerande med särskild inriktning mot literacy	60	0	60	120

³ För doktorander som har börjat sin utbildning före den 1 juli 2007 gäller inte högskoleförordningens krav om minst två handledare, utan den äldre bestämmelsen om minst en handledare (p 18 övergångsbestämmelserna till SFS 2006:1053)

⁴ 6 kap. 4, 5, 28 och 29 §§ HF

⁵ En poäng enligt det äldre poängsystemet motsvarar en och en halv högskolepoäng enligt det nya.

5 Examenskrav för doktorsexamen

Doktorsexamen omfattar 240 högskolepoäng, vilket motsvarar fyra års studier på heltid.⁶

För doktorsexamen fordras att den forskarstuderande

- dels har blivit godkänd vid de prov om 75 högskolepoäng som ingår i nedan angivna kurser⁷ enligt respektive kursplan,
- dels har fått en vetenskaplig avhandling (doktorsavhandling) motsvarande 165 högskolepoäng godkänd. Avhandlingen ska försvaras muntligen vid en offentlig disputation.⁸

Följande kurser, omfattande 30 högskolepoäng, är obligatoriska för doktorsexamen:

- Språkvetenskapliga synsätt, 15 hp. Kursen är inriktad på teori och metoder inom ämnets olika deldiscipliner.
- Textanalys, 7,5 hp
- Samtalsanalys, 7,5 hp

De valbara kurserna omfattar ytterligare 45 högskolepoäng och kan bestå av t.ex.

- Skrivforskning och skrivteori, 7,5 hp
- Språk och kön, 7,5 hp
- Grammatik, 7,5 hp
- Pragmatik 7,5 hp
- Internationell publicering, 7,5 hp
- Språk- och texthistoria, 7,5 hp

Inriktningen mot didaktik

För studerande med inriktning mot didaktik gäller särskilda examenskrav. De obligatoriska kurserna ska i stället omfatta 60 högskolepoäng, fördelade enligt följande:

- Språkvetenskapliga synsätt, 15 hp. Kursen är inriktad på teori och metoder inom ämnets olika deldiscipliner.
- Textanalys, 7,5 hp
- Samtalsanalys, 7,5 hp
- Didaktik som forskningsfält, 15 hp (inom forskarskolan UVD)
- Språk och kommunikation, 15 hp (inom forskarskolan UVD)

De valbara kurserna i inriktningen mot didaktik omfattar 15 högskolepoäng.

⁶ 6 kap. 5 § HF

⁷ Med kurser avses även andra poänggivande utbildningsmoment vid sidan av avhandling och vetenskaplig uppsats

⁸ 6 kap. 5 och 33§§ HF

Inriktning mot literacy

För studerande med inriktning mot literacy gäller särskilda examenskrav. De obligatoriska kurserna ska i stället omfatta 60 högskolepoäng, fördelade enligt följande:

- Språkvetenskapliga synsätt, 15 hp
- Textanalys, 7,5 hp
- Samtalsanalys, 7,5 hp
- Etnografi, 7,5 hp (inom forskarskolan LIMCUL)
- Filosofiska perspektiv på språk, tolkning och kultur, 7,5 hp (LIMCUL)
- Literacies, flerspråkighet och kulturella praktiker, 7,5 hp (LIMCUL)
- Mångfald och identiteter, 7,5 hp (LIMCUL)

De valbara kurserna i inriktningen mot literacy omfattar 15 högskolepoäng.

6 Examenskrav för licentiatexamen

Licentiatexamen omfattar 120 högskolepoäng, vilket motsvarar två års studier på heltid.⁹

För licentiatexamen fordras att den forskarstuderande

- dels har blivit godkänd vid de prov om 60 högskolepoäng som ingår i nedan angivna kurser enligt respektive kursplan,
- dels har fått en vetenskaplig uppsats godkänd som motsvarar 60 högskolepoäng.¹⁰

Obligatoriska kurser för licentiatexamen är desamma som för doktorsexamen, dvs. de omfattar 30 högskolepoäng fördelade enligt följande:

- Språkvetenskapliga synsätt, 15 hp. Kursen är inriktad på teori och metoder inom ämnets olika deldiscipliner.
- Textanalys, 7,5 hp
- Samtalsanalys, 7,5 hp

De valbara kurserna omfattar sammanlagt 30 högskolepoäng . Se vidare exempel på sådana kurser ovan i avsnittet om doktorsexamen.

Inriktningarna mot didaktik och literacy

För studerande med inriktning mot didaktik och med inriktning mot literacy gäller särskilda examenskrav. Samtliga kurser är obligatoriska och omfattar sammanlagt 60 högskolepoäng. Det är samma kurser som är obligatoriska för doktorsexamen med inriktning mot didaktik och med inriktning mot literacy – se ovan.

7 Övriga bestämmelser

7.1 Obligatorisk litteratur

Den obligatoriska litteraturen i ämnet framgår av kursplanerna för de obligatoriska kurserna.

⁹ 6 kap. 2, 4 och 5 §§ HF

¹⁰ 6 kap. 5 § HF

7.2 Val av kurser

Valet av kurser som ska ingå i utbildningen planeras av den studerande i samråd med handledaren och bestäms i den individuella studieplanen.

7.3 Licentiatexamen som etappexamen

Den som är antagen till utbildning som ska avslutas med doktorsexamen får avsluta en del av sin utbildning med licentiatexamen, om utbildningen omfattar minst 120 högskolepoäng.¹¹ För sådan examen gäller samma krav som för utbildning som ska avslutas med licentiatexamen, se ovan.

8 Ytterligare information

Ytterligare information om reglerna för utbildningen finns på universitetets hemsida på Internet, de centrala sidorna för utbildning på forskarnivå. Där finns bl.a. universitetets antagningsordning och annan information om nationella och lokala regler.

- - -

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Den allmänna studieplanen träder i kraft den 1 juli 2007.

Doktorander som har påbörjat utbildningen före den 1 juli 2007

Doktorander som har påbörjat forskarutbildning före den 1 juli 2007 fortsätter sin utbildning enligt de nya reglerna för utbildning på forskarnivå. Doktoranderna får som huvudregel examen från den nya utbildningen.¹²

Dessa doktorander har dock som alternativ rätt att slutföra sin utbildning för att få examen enligt de äldre bestämmelserna, längst till och med utgången av juni 2015 (p 5 övergångsbestämmelserna till SFS 2006:1053).

Kurskraven för examen i ämnet har ändrats i samband med övergången till utbildning på forskarnivå, jfr äldre allmän studieplan. En doktorand som uppfyller kurskraven enligt den äldre studieplanen kan ändå på begäran få examen från den nya utbildningen på forskarnivå.

- - -

De ändringar som beslutats den 13 oktober 2009 träder i kraft den 15 oktober 2009. De avser huvudsakligen strykning av en obligatorisk kurs och tillkomsten av den särskilda inriktningen mot literacy.

- - -

De ändringar som har beslutats av rektor den 19 oktober 2010 träder i kraft den 1 januari 2011. De föranleds av ändringar i högskoleförordningen, men medför inga sakliga ändringar i studieplanen.

¹¹ 6 kap. 4 § HF och universitetets föreskrifter om examen från utbildning på forskarnivå

¹² P 1 övergångsbestämmelserna till SFS 2006:1053)

Bilaga 1 till allmän studieplan

Utdrag ur examensordningen, bilaga 2 högskoleförordningen (1993:100)

Mål för licentiatexamen

Kunskap och förståelse

För licentiatexamen ska doktoranden

- visa kunskap och förståelse inom forskningsområdet, inbegripet aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av detta samt fördjupad kunskap i vetenskaplig metodik i allmänhet och det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

Färdighet och förmåga

För licentiatexamen ska doktoranden

- visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra ett begränsat forskningsarbete och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt, och
- visa sådan färdighet som fordras för att självständigt delta i forsknings- och utvecklingsarbete och för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För licentiatexamen ska doktoranden

- visa förmåga att göra forskningsetiska bedömningar i sin egen forskning,
- visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

Mål för doktorsexamen

Kunskap och förståelse

För doktorsexamen ska doktoranden

- visa brett kunnande inom och en systematisk förståelse av forskningsområdet samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av forskningsområdet, och
- visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

Färdighet och förmåga

För doktorsexamen ska doktoranden

- visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,
- visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,
- med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt,
- visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap, och
- visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För doktorsexamen ska doktoranden

- visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, och
- visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Antagning till utbildning på forskarnivå - behörighet och urval

1 Tillträdeskrav - högskoleförordningen

Till utbildning på forskarnivå får endast så många doktorander antas som kan erbjudas handledning och godtagbara studievillkor i övrigt och som har studiefinansiering enligt reglerna i högskoleförordningen.¹³

För att bli antagen till utbildning på forskarnivå krävs det att sökanden

1. har grundläggande behörighet och den särskilda behörighet som universitetet kan ha föreskrivit, och
2. bedöms ha sådan förmåga i övrigt som behövs för att tillgodogöra sig utbildningen.¹⁴

2 Behörighetskrav

2.1 Grundläggande behörighet

Grundläggande behörighet till utbildning på forskarnivå har den som har

1. avlagt en examen på avancerad nivå,
2. fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller
3. på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

Universitetet får för en enskild sökande medge undantag från kravet på grundläggande behörighet, om det finns särskilda skäl.¹⁵

Övergångsregler

a. Även den som har en *utbildning eller examen från grundläggande högskoleutbildning* som motsvarar behörighetskraven ovan ska vara behörig.¹⁶ Undantag från behörighetskraven får göras även i dessa fall, om det finns särskilda skäl.

b. Den som *före den 1 juli 2007 har uppfyllt kraven på grundläggande behörighet för tillträde till forskarutbildning (120 poäng grundläggande högskoleutbildning eller motsvarande kunskaper¹⁷)*, ska även därefter anses ha grundläggande behörighet för tillträde till utbildning på forskarnivå, dock längst till utgången av juni 2015.¹⁸ Undantag från detta krav får inte medges.

¹³ 7 kap. 34 § HF

¹⁴ 7 kap. 35 § HF

¹⁵ 7 kap. 39 § HF

¹⁶ P 10 övergångsbestämmelserna till SFS 2006:1053

¹⁷ Den som har genomgått grundläggande högskoleutbildning om minst 120 poäng eller som i någon annan ordning inom eller utom landet har förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper

¹⁸ P 11 övergångsbestämmelserna till SFS 2006:1053

2.2 Särskild behörighet

Särskild behörighet för att bli antagen till utbildning på forskarnivå i ämnet har den som i sin högskoleutbildning har *godkänt betyg på kurser om minst 90 högskolepoäng, inklusive självständigt arbete på C-nivå*¹⁹, inom det huvudområde som ämnet motsvarar. Särskild behörighet har även den som inom eller utom landet har genomgått annan motsvarande utbildning.

Övergångsregler

Även den som har en *utbildning eller examen från grundläggande högskoleutbildning* som motsvarar behörighetskraven enligt föregående stycke ska vara behörig.²⁰

Därvid avses i första hand godkänt betyg på kurser om minst 60 poäng, inklusive självständigt arbete på C-nivå/60-poängsnivån, i ämnet.

2.3 Förmåga i övrigt att tillgodogöra sig utbildningen

Bedömningen av om sökanden har sådan förmåga i övrigt som behövs för att tillgodogöra sig utbildningen ska göras utifrån sökandens utbildning och annan tidigare verksamhet samt de uppsatser och andra självständiga arbeten av vetenskaplig karaktär som sökanden har gett in (jämför bilaga 2 om bedömningsgrunder vid urval, vilka avser graden av förmåga).

3 Urval mellan sökande

Urval ska göras med hänsyn till de sökandes förmåga att tillgodogöra sig utbildningen. Universitetet bestämmer vilka bedömningsgrunder som ska tillämpas vid prövningen av förmågan att tillgodogöra sig utbildningen.

Enbart det förhållandet att en sökande bedöms kunna få tidigare utbildning eller yrkesverksamhet tillgodoräknad för utbildningen får dock inte vid urval ge sökanden företräde framför andra sökande.²¹

Bedömningsgrunder vid urval²²

Bedömningsgrunderna A - B syftar till att möjliggöra en prövning av sökandens förmåga att tillgodogöra sig utbildningen. De bör därför vara relevanta för sökandens möjlighet att senare uppnå målen med utbildningen. Målen beskrivs i bilaga 1 till denna allmänna studieplan.

A Utbildning och annan tidigare verksamhet – formella meriter

Bedömningen grundar sig på ingivna intyg och betyg samt examensbevis och/eller kursbevis.

¹⁹ Med C-nivå avses samma fördjupningsnivå som i den tidigare grundläggande högskoleutbildningen. Med det nya poängsystemet avser alltså C-nivå 61-90 högskolepoäng inom huvudområdet.

²⁰ P 10 övergångsbestämmelserna till SFS 2006:1053

²¹ 7 kap. 41 § HF

²² Lokala föreskrifter om urval till utbildning på forskarnivå m.m.

Meriterande är utbildning och erfarenhet som bidrar till att sökanden framgångsrikt ska kunna tillgodogöra sig utbildningen i det sökta ämnet.

- **Utbildning**

Särskild vikt läggs vid utbildningens omfattning, djup och betyg inom området för det sökta ämnet, särskilt betyg på självständiga skriftliga arbeten.

Stor vikt läggs även vid utbildningens omfattning, djup och betyg inom andra områden av stor relevans för det sökta ämnet.

- **Annan tidigare verksamhet**

Särskild vikt läggs vid längre och självständig yrkesverksamhet av stor relevans för det sökta ämnet.

B Skicklighet – visad kunskap, färdighet och förmåga

Bedömningen grundar sig på en värdering av sökandens ingivna uppsatser och andra självständiga skriftliga arbeten av vetenskaplig karaktär. För de sökande som därvid bedöms vara mest meriterade tillkommer vid behov intervju och referenstagning.

Meriterande är att sökanden kan visa prov på sådan kunskap, färdighet och förmåga som bidrar till att sökanden framgångsrikt ska kunna tillgodogöra sig utbildningen i det sökta ämnet. Exempel på detta är

- god teoretisk, analytisk och metodologisk kunskap,
- god förmåga att skriftligt och muntligt diskutera frågeställningar och slutsatser,
- intellektuell självständighet och
- god förmåga att genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar.

Särskild vikt läggs vid sökandens förmåga att

- identifiera och formulera realistiska och fruktbara forskningsfrågor
- integrera kunskaper och erfarenheter och applicera dem på sätt och i sammanhang där de inte tidigare har använts samt
- föra en dialog präglad av såväl självständighet som samarbetsförmåga.

C Sammanvägning av meriter

Enbart det förhållandet att en sökande bedöms kunna få tidigare utbildning eller yrkesverksamhet tillgodoräknad för utbildningen får inte vid urval ge sökanden företräde framför andra sökande (7 kap. 41 § HF).

Vid sammanvägning av bedömningsgrunderna A och B läggs störst vikt vid bedömningsgrunden B Skicklighet.

D Jämställdhet

Vid likvärdiga meriter efter sammanvägningen enligt ovan ges företräde till sökande från underrepresenterat kön bland doktoranderna i ämnet.²³ Med underrepresenterat kön avses här att andelen kvinnliga eller manliga doktorander inom ämnet understiger 40 procent.

²³ 1 kap. 5 § andra stycket högskolelagen (1992:1434) m. fl. bestämmelser